

Ladislav Babić

Autor i mediji - sujeta i kajanje

Život i prečesto izgleda tako periodički strukturiran da gotovo ni ne zamjećujemo njegovu prolaznost. Dan smjenjuje noć, i noć smjenjuje dan. Danas kao i jučer, sutra kao i danas, morat ćemo u školu, na fakultet ili posao, i tako iz godine u godinu, iz desetljeća u desetljeće. Novi krug nogometnog prvenstva već je počeo netom što je stari završio; kao još jučer gledali smo Olimpijske igre a već su nam nove na pragu; na ekranima je novi prijenos dodjele Oscara a na stup svetog Vlahe iznova se diže zastava koju gotovo ni nije trebalo spuštati. Veslači Oxforda i Cambridga kao da ni nisu izlazili iz svojih čamaca, kao ni vozači Formule 1 iz svojih bolida, a svirači Bečke filharmonije – čini nam se – tek su se vratili s kraće pauze gdje su s baletanima i publikom popili kavicu. I tako, iz dana u dan, ponavljaju se periodično neka zbivanja, događaji i datumi, navodeći nas da smetnemo s uma hod spirale vremena koje nas neumitno vuče kraju, zavaravajući nas svojim svakodnevnim cikličkim zavojima. Tek prva sijeda vlas zapažena pri uobičajenom brijanju, bora koju nismo ni primijetili ili nije ni postojala(?), podvaljak koji se neznano odaklem našao podno brade, podsjeti nas. Postoje za svakog pojedinca neki izuzetno značajni datumi iz privatnog života, poput naših rođendana ili imendana, koje već po prirodi uobičajenog egoizma svoje vrste ne zaboravljamo, a tijekom života nakupi se još hrpa sličnih koje ne smijemo propustiti spomenuti se – uostalom, to može biti izuzetno opasno učiniti. Tko je i jednom propustio obilježiti dan kad je upoznao svoju ljubav, rođendan djeteta ili – ne daj bože – svojih roditelja, itekako je toga svijestan. Kad tad, poput oluje će se na nas srušiti bijes zaboravljenih i svakojaka izmotavanja koja nam u taj tren uspiju

pasti na pamet; prezaposlenošću, stresom ili demencijom, potkupljivanje darovima vrijednijim no smo za njih kanili (ta, nismo ni mislili, jer smo zaboravili!) potrošiti, neće stišati nepogodu koja se na nas stuštila. Možda ni do ponovljene prilike – za koju smo se zakleli da je ni po cijenu života ne smijemo propustiti – tek, za još jedan okretaj planete oko matične zvijezde. Badava se tješimo da smo se uspjeli izvući poljupcima, klečanjima, cvjetovima ili skupljim oblicima iskupljenja kad ugledamo praštajući osmijeh na licu voljene osobe, ne zanosimo se – stvar je izglačena, ali pohranjena negdje kao duboka, sporo zacjeljujuća rana razočarenja, u memoriju osobe koju smo povrijedili svojim zaboravom. Ne dao bog da nam se to još jednom u životu desi, barem ne sa istom osobom. Netko je rekao kako su „praznici miljokazi u vremenu“, znakovi koji nam omogućuju naše pozicioniranje u beskrajnom prostranstvu Kronosovu, fiksirajući lični (ili naše vrste) koordinatni sustav u tom carstvu bez početka i kraja. Prisjećajući se značajnih datuma, uspijevamo se snalaziti u povijesti roda i vlastitim, ličnim historijama.

Gledam da nikako ne propustim sjetiti se i na prikladan način, nekom sitnicom ili naprosto najobičnijom čestitkom, makar pokazati voljenima, prijateljima ili dobrim znancima, kako sam svijestan njihova prisustva u svemiru; što je još bitnije – značenja koje zauzimaju kao bitne okice u mreži mog života. Izuzev tih sasvim privatnih povezanosti – značajnih samo za sudionike života zajednički pletenog na ovome svijetu - koje nastojim jednom ili dva puta godišnje evidentirati, postoje i datumi bitni cijelom ljudskom rodu. Lično me ne zanimaju državni praznici – oni koji slave vječnost prolazne države (točnije, njenu vječnu prolaznost, samo to slaviteljima nije sasvim jasno) - predobro poznajem povijest da ne bih vidio kako se tale brže no led na Arktiku uslijed klimatskih promjena, no postoje neki univerzalni nadnevcima za me značajni s pozicije humanističkog morala. Božić, koji se meni neznabošću još od djetinjstva urezao u trajnu memoriju kao najljepši i najdostojanstveniji (nepovezan s ikakvim vjerskim osjećajima) blagdan – barem formalno „ljudi dobre volje“, Nova godina kojoj se veselimo ni sami ne znajući slavimo li korak bliže svom nestanku s lica Zemlje ili zadovoljstvo što smo progurali još jednu godinu, Prvi maj kao praznik radnih ljudi izboren kao memento na dostojanstvo rada i radnika, i dan danas skoro podjednako ugroženo kao nekada, 8. mart - međunarodni Dan žena, nekada slavljen i kao dan naših majki,... Nije da su mi ti blagdani podjednako značajni poput onih lične prirode (rođendana itd.), ali sam uobičajio čestitati ih osobama s kojima dišem istim dahom. I žao mi je ako to iz bilo kojih, vlastitih ili tuđom djelatnošću induciranih razloga ne uspijem učiniti. Još od malena su me učili da se čestitke moraju poslati pravovremeno, tako da stignu do slavljenika u pravi čas; koji dan prije ili upravo na onaj za njega toliko

značajan. Može li netko biti zadovoljan s najboljim željama za pedeseti rođendan - samo jednom u životu stari smo točno pola stoljeća! - primljenim poslije dana ili tjedana bivstvovanja u drugom poluvijeku života? Poželjeti nekome sretnu Novu godinu kad smo već zaboravili i postprazničnu mučninu sarmom liječenu (drugo je ako se poželi „sretna nova“ – cijela iduća godina)? Nema prevelikog smisla čestitati blagdan koji već ubrzano tone iza horizonta sjećanja slavljenika. A iduća godina je daleko, barem 365 dana predbacivanja sebi ili drugima koji su te spriječili da to učiniš, barem 365 dana i noći povrijeđenosti osobe koja nije primila izraze zadovoljstva njenim bitisanjem u tvom životu, i sad dvoji hoće li se to isto ponoviti i narednog ljeta.

Često se kaže da su autori izuzetno sujetni stvorovi; ne dao bog da se njihovo djelo prikaže u nepovoljnom svjetlu, ocrni ili pokopa gotov isti čas kad je ugledalo javnost. Ne dao bog osobi kojoj si povjerio sudbinu svog uratka, da ispadne kako mu je dijete njime umatalo sendviče, brisalo ukakanu pozadinu, pravilo aviončiče ili potpaljivalo logorsku vatricu. Vrijedno ili bezvrijedno, autorsko djelo je za njegovog kreatora svetinja – u njega je uložena sva njegova kreativna sposobnost, sati, dani ili godine promišljanja o prezentaciji njegovih najdubljih misli, osjećanja ili očekivanja. Djelo je spomenik autoru, makar samo onaj koji je on podigao samom sebi u odsustvu društvenog oduševljenja za takve nakane. Ako pak vam medij – do kojega ste se nekako dokopali kao sredstva svog javnog izražavanja – s namjerom ili sasvim slučajno (svi smo mi nesavršeni stvorovi pa ne treba nepovoljna zbivanja namah tumačiti kao urotu protiv nas) upropasti djelo, posebno ono [prigodno pisano](#) za sasvim određeni dan u godini poslije kojega nema ni najmanjeg smisla, autoru se dešava slično kao osobi kojoj ste zaboravili na najznačajniji dan u godini izraziti svoju ljubav i privrženost. Golema praznina, osjećaj povrijeđenosti koji ni sve isprike urednika ili njegovih zamjenika krivih svojim propustom za vaš emocionalni kolaps, ne mogu ispraviti. Posebno ako ste, sem svim ljudima svijeta, svoje djelo možda baš nekome od njih i posvetili. Mnogi govore da su im djela, ma bili to i najbeznačajniji članci, poput djece; kakva su - takva su, ali su njihova. Odnos autora i medija je sasvim jednostavno formulirati, neovisno o njihovoj obostranoj kvaliteti. Medij bez autora je ništa, autor bez medija je i nadalje autor! Makar na papirićima arhivirao svoje pjesmuljke, eseje, pripovjetke, kompozicije, crteže, scenarije ili scenografije, makar kao rob samoljubive iluzije o veličini vlastitog djela sasvim bezrazložno i beznadežno očekivao da će ono (i on, dakako!) jednom biti slavljeno i prihvaćeno. Autor je u svojim, ali i božjim očima svetinja, a medij je – bez obzira na svoje možebitno značenje i progresivnu društvenu ulogu - samo sredstvo preko kojega se obraća

javnosti. Ne postoje stvaraoci zbog medija, već upravo obrnuto. Zbog toga, povrijeđenost autora opravdanim ili neopravdanim odnosom prema njegovom djelu, nije tek puka manifestacija vlastite nekritičke samoljubivosti, posebno pak ne u slučajevima kad očekujući obećano objavljivanje svog uratka zaključiti kako je – sasvim svejedno jel' s namjerom ili nesretnim stjecajem okolnosti – „preveslan“. Upropastite li njegovo djelo, kao da ste to učinili sa svim minutama, satima ili danima koje je uložio u njega. I nehotice se prisjetite da i vi posjedujete dio tijela za higijenu kojega je rezultat vaših napora upravo postao korisnim. Smatrate li se samoljubivim ako vas neka gnjida utjera u depresiju upropativši očekivanja od jednog obećavajućeg dana života - bez obzira što gnjida i nije bila gnjida, sem u vašoj trenutnoj percepciji i spontanoj reakciji, i što vam je posve nesvijesno, bez zadnje namjere upropastila dan – ili ste naprosto samo opravdano frustrirani?

Prepustimo autore njihovim frustracijama a nehotične krivce kajanjima, ukoliko posjeduju savjest. Kao što prolazi slava svijeta, tako prolaze i nezadovoljstva te žaljenja. „Sutra je novi dan“, rekla bi junakinja poznatog filma, možda pojedincu značajan, možda tek jedan od periodički ponavljanih, nezamjetljivih ali nama bitnih kapljica vremena. Rane zacjeljuju, ali ožiljci ostaju – kako god ova konstatacija patetično zvučala u kontekstu beskrajno težih, stvarnih fizičkih i psihičkih rana koje ljudi nanose jedni drugima. Netko će ih preboljeti bezbolnije, netko teže, netko i nikako (razne su osjetljive psihičke konstrukcije ljudskih bića), a najbolje se uzdati u darove narednog dana, jer kako narod kaže – poslije kiše dolazi sunce. Dok bude autora, bit će i (po izboru) medija!